

Гуцульщина
національний природний парк

№ 1-2 (90-91)
2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК

ГУЦУЛЬЩИНА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

Токар Едгар Володимирович – український юрист, управлінець, політик, директор Департаменту природно-заповідного фонду Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Народився 17 лютого 1987 року в місті Мукачеві, Закарпатської області.

З 2005 до 2010 рік навчався у Київському національному університеті внутрішніх справ, де отримав кваліфікацію юриста. У 2015 році став членом виконавчого комітету Лалівської сільської ради Мукачівського району, а вже у 2020 році був обраний депутатом Закарпатської обласної ради VIII скликання. У квітні 2021 року Едгар Володимирович очолив Мукачівську районну державну адміністрацію Закарпатської області, де працював до березня 2024 року. За цей час зарекомендував себе як відповідальний керівник, здатний приймати стратегічні рішення та ефективно взаємодіяти з громадами району.

Маючи активну життєву позицію, Едгар Токар протягом дев'яти років займався підприємницькою діяльністю, поєднуючи власну справу із гро-

мадською діяльністю. За активну громадянську позицію та постійну систематичну допомогу Силам оборони України, удостоєний багатьох відзнак та нагород: “За сприяння війську” від Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного, “За сприяння в охороні Державного кордону України” від Голови ДПСУ Сергія Дейнеки, “Слава Героям-Волонтерам Слава” від начальника ГУР Кирила Буданова та багатьма іншими.

З березня 2025 року призначений директором Департаменту природно-заповідного фонду Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Пресслужба Міндовкілля

Шановні колеги, природоохоронці, друзі природи!

Щиро вітаю вас із Днем працівника природно-заповідного фонду України — святом, що вшановує нашу спільну справу зі збереження унікальної природи рідного краю.

Природно-заповідний фонд — це не лише перлини української природи, а й символ турботи, відповідальності та любові до нашої землі. Щодня ви своєю працею, знаннями та натхненням захищаєте те, що створювалося тисячоліттями — наші ліси, гори, степи, водойми, життя в усіх його проявах.

Особлива подяка сьогодні — нашим захисникам і захисницям, які боронять Україну та дають нам змогу продовжувати цю благородну справу під мирним небом. Завдяки їхній відвазі ми можемо піклуватися про природу — і мріяти про майбутнє, в якому зелені простори країни будуть не лише збережені, а й примножені.

Нехай Господь благословить вас і ваші родини! Бажаю всім міцного здоров'я, сил, віри, миру, щирх людей поруч і гармонії в душі. Нехай наша спільна справа має добрі плоди і підтримку в серцях українців.

Юрій СТЕФУРАК,
директор Національного природного парку «Гуцульщина»

24 червня на Косівщині, в самому серці Гуцульщини, відбудеться відкриття Центру гуцульського коня «Гуцулик», приурочене 100-річчю заснування в місті Косові Товариства конярів гуцульської породи коней. Цей знаковий проєкт є результатом багаторічної роботи Національного природного парку «Гуцульщина» щодо відродження цієї породи в Карпатському регіоні України, а також співпраця з Франкфуртським зоологічним товариством.

Створення Центру — це не лише нова сторінка в історії розвитку кінного туризму в Карпатах, а й важливий крок на шляху до збереження унікальної культурної та природної спадщини краю.

Гуцульська порода коней — одна з найдавніших в Україні. Найперші письмові згадки про неї датуються ще 1600 роком. Ці витривалі, розумні й надзвичайно пристосовані до гірських умов тварини вважаються живим реліктом — у 1979 році гуцулики отримали офіційний статус реліктової породи й були взяті під охорону. Сьогодні вони належать до світового генофонду.

Вже понад 20 років у НПП «Гуцульщина» діє програма «Збереження гуцульської породи коней у Карпатському регіоні України». На базі парку утримуються 10 голів гуцульських коней, ведуться наукові дослідження, проводяться тренування, оздоровча верхова їзда та катання в бричках, у тому числі для людей з обмеженими можливостями та воїнів ЗСУ, які проходять реабілітацію.

У 2022 році Франкфуртське зоологічне товариство підтримало ідею створення окремого центру гуцульського коня. У 2023

році розпочалось фінансування, був підготовлений бізнес-план, передбачено співфінансування з боку НПП і виконання значної частини робіт власними силами. І вже сьогодні відвідувачі можуть побачити результати цієї великої спільної праці.

Завдяки підтримці проєкту збудовано повноцінну інфраструктуру: огорожу кінного манежу, годівницю з воротами, в'їзний знак і браму, простору терасу, а також відремонтовано підсобне приміщення. На території Центру облаштовано:

- Автентичну кав'ярню-крамницю, де ви зможете скуштувати запашні чаї з карпатських трав, цілющий мед, сирні коники та інші традиційні смаколики, а також придбати гуцульські сувеніри — вироби місцевих майстрів із символікою на кінську тематику.

- Музейний простір, навчальну кімнату, фотозони та науково-просвітницький центр, який розкриває багатство

біорізноманіття й етнокультурної спадщини Гуцульщини.

Крім того, розроблено кінні маршрути для мандрівок гірськими стежками та рейдів територією національного парку.

Центр «Гуцулик» — місце, де зберігають унікальну породу коней, це жива платформа для екоосвіти, туризму, наукової роботи й культурного обміну. Його діяльність має за мету поєднати охорону природи з активним відпочинком і популяризацією гуцульських традицій серед широкої аудиторії.

Відродження гуцульського коня — це не лише про тварину, це про відродження зв'язку з землею, культурою і гірським способом життя. І тепер, завдяки спільній праці міжнародних партнерів, науковців і ентузіастів, гуцулик знову впевнено крокує стежками Карпат.

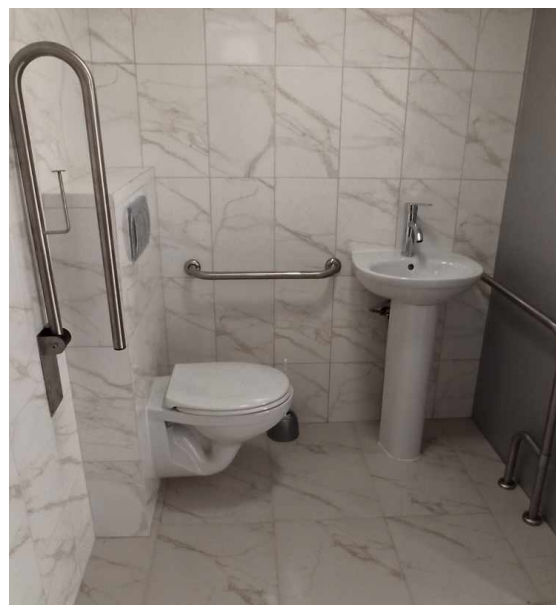
Юрій СТЕФУРАК,
директор НПП «Гуцульщина»

НПП «Гуцульщина», у співпраці із Ландшафтним парком «Пуца Ромінська» (Park Krajobrazowy Puszczy Romińskiej), реалізовує Міжнародний проєкт «Україна: національні парки доступні для людей з інвалідністю». Проєкт співфінансується Польсько-Американським Фондом Свободи в межах програми RITA – «Зміни в регіоні», яку реалізує Фонд «Освіта для демократії».

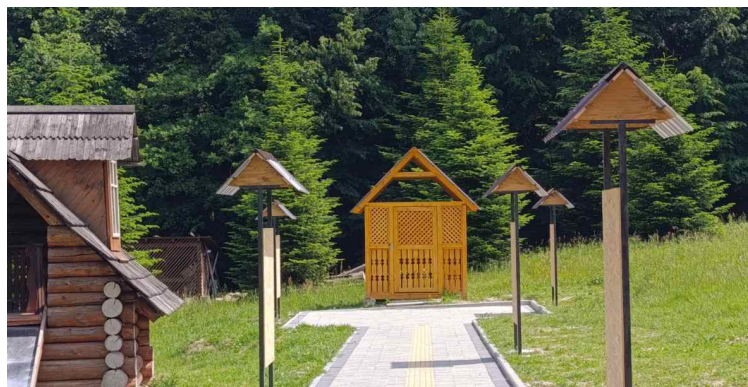
В рамках реалізації проєкту працівниками парку встановлено альтанку для відпочинку на території Маєтку Святого Миколая, яка дозволить комфортно проводити дозвілля особам з інвалідністю.

Також розроблено «Методичні рекомендації для установ природно-заповідного фонду України щодо надання послуг, пов'язаних із забезпеченням проведення рекреаційної діяльності, організації та проведення освітньо-виховних заходів та деяких послуг у сфері господарської діяльності для осіб з інвалідністю, інших маломобільних категорій населення та військових ветеранів». Документ стане в нагоді установам природно-заповідного фонду у їх прагненні зробити свою територію доступною та цікавою для всіх категорій населення.

В рамках проєкту, 8 липня 2025 р., буде проведено заходи для дітей з інвалідністю «Миколай чекає на тебе», а також відкриття екостежки та інфраструктури, адаптованих для потреб осіб з інвалідністю. Заходи сприятимуть соціальній інтеграції дітей та приверне увагу до важливості створення ще більш інклюзивного простору в природному середовищі.

Марія ПАСАЙЛЮК,
заступник директора
з наукової роботи
НПП «Гуцульщина»

3 квітня 2025 року НПП «Гуцульщина», у співпраці із Фондом Пуца Ромінська, реалізує черговий міжнародний екоосвітній проєкт «Україна – Національний природний парк «Гуцульщина»: неформальна освіта з акцентом на місцеві природні та культурні ресурси – продовження», який фінансується Польсько-Американським Фондом Свободи в рамках програми We Support Ukraine, що впроваджується Фондом «Освіта для демократії».

В рамках проєкту розкривається цікава і для дітей, і для дорослих тема грибного різноманіття.

Для учнів місцевих закладів освіти заплановані інтерактивні, змістовні, практичні та науково-пізнавальні заняття, в рамках яких юні дослідники вчитимуться вирощувати гриби у лабораторії, працювати із визначниками, ідентифікувати їстівні, отруйні, дереворуйнівні гриби та види, які занесені до Червоної книги України. Як виглядають спори під мікроскопом? Чи шкідливий озон? Чому гриби в лабораторії люблять чистоту і стерильність? Чи настає грибний апокаліпсис? Відповіді на ці та інші питання будуть

розглянуті під час занять які, без сумніву, не тільки краще познайомлять із чудовим світом грибів, але й зіграють важливу роль у професійній орієнтації школярів. Чудовою підмогою для цього стане друкована продукція та облаштована в грибному стилі кімната.

Щиро дякуємо нашим польським друзям за підтримку України і спільну реалізацію проєктів!

Марія ПАСАЙЛЮК,
заступник директора з
наукової роботи
НПП «Гуцульщина»

15–16 травня в Національному природному парку «Гуцульщина» відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Природоохоронні території Карпат: виклики та перспективи сталого розвитку». Захід проводився в рамках реалізації проєкту «MoRe4Nature - Розширення можливостей громадян у спільному забезпеченні відповідності екологічним вимогам через моніторинг, звітування та дії» за підтримки програми досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт Європа» (грант №101133983) і був приурочений до 23-ї річниці створення парку. Організаторами конференції

виступили Національний природний парк «Гуцульщина» та Національний екологічний центр України за сприяння Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

У межах пленарних засідань і секційної роботи, було ґрунтовно розглянуто широке коло питань, зокрема:

- охорона природи, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття;
- запобігання незаконній виручці лісів;
- рекреаційні та екоосвітні аспекти сталого розвитку Українських Карпат;
- охорона історико-культурної спадщини;
- роль природоохоронних територій у розвитку гірських громад;
- застосування ГІС-технологій у природоохоронній сфері.

Усього було представлено та обговорено 36 наукових доповідей

та повідомлень. За підсумками конференції опубліковано збірник матеріалів обсягом 238 сторінок. Учасники схвалили резолюцію з 13 пунктів рекомендацій щодо вдосконалення природоохоронної діяльності та сталого розвитку регіону.

У рамках конференції також проведено воркшоп «Ворожа стіна та шляхи її подолання». Його учасники змоделивали найбільш загрозливі сценарії знищення лісів і запропонували практичні механізми їх попередження. Захід змодеровано представником Національного екологічного центру України. Такий формат навчання відповідає європейським практикам активного залучення громадян до формування спільного бачення, відповідального ставлення до довкілля, збереження лісів і біорізноманіття.

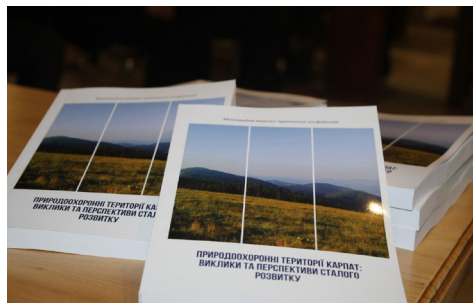
Після секційної та навчальної роботи учасники конференції відвідали Науково-просвітницький

центр НПП «Гуцульщина», де ознайомилися з діяльністю лабораторій екологічного моніторингу та мікології, оглянули тематичні кімнати природи, Гуцульську світлицю, дізналися про реалізовані проєкти парку.

Особливе враження справила екскурсія до центру гуцульського коня «Гуцулик», створеного за фінансової підтримки Франкфуртського зоологічного товариства. Гості мали змогу поспілкуватися з тваринами, погодувати їх, а найсміливіші — здійснити кінну прогулянку.

Завершальним акордом заходу стала поїздка до оглядового майданчику, що на хребті Буковець-Ріцький (с. Снідавка), звідки учасники конференції змогли помилуватися унікальними краєвидами Покутських Карпат.

Олег ПОГРІБНИЙ,
начальник науково-дослідного
відділу НПП «Гуцульщина»

Види роду *Echinoderma* є ґрунтовими сапротрофами. Вони ростуть поодинокі чи невеликими групами, на вологих ділянках у листяних та мішаних лісах, парках, садах, узбіччях доріг, на ґрунті. Трапляються не часто. Плодоносять у серпні – жовтні. Рід включає 16 видів.

Вид *Echinoderma asperum* (Pers.) Bon вперше описаний у 1793 році французьким вченим, видатним мікологом XIX століття Христіаном Гендріком Персоном як *Agaricus asper*. У 1991 році М. Бон створив новий рід *Echinoderma* для коричнево-бородавчастих видів. Нова назва *Echinoderma asperum* є загальноприйнятою, відповідно Міжнародного індексу назв грибів (IPNI), MocoBank та Index Fungorum.

У Національному природному парку «Гуцульщина» вид вперше виявлений в ур. Дубина.

На території України вид поширений у наступних регіонах: Центральному Поліссі (Бучанський район), Малому Поліссі (Брюховичі, Львівська обл.), Прикарпатських лісах (Верховинський НПП, Карпатський НПП), Західноукраїнських лісах (снт. Коропець Тернопільська обл.), Закарпатських лісах, Во-

линському Лісостепу (с. Гоща Рівненська обл.), Західному Лісостепу (околиці м. Хмельницький), Лівобережному Лісостепу, Харківському Лісостепу, Лівобережному злаково-лучному Степу (заповідник «Придінцівська заплава»), Південному березі Криму.

Echinoderma asperum досить легко відрізнити від інших видів.

Вирішальними ознаками для ідентифікації цього виду є помаранчево-коричнева шапинка, на якій розвинуті гострі невеликі лусочки, на ніжці є стійке біле або з рожевим відтінком кільце, яке обрамлене лусочками як на шапинці. Ніжка світло коричнева, білувата, розширена донизу з білуватими ризоморфами. Спори 6-9 x 2-3 мкм, видовжено-еліпсоїдні або

циліндричні, гладкі.

Найбільш подібною до *Echinoderma asperum* є, *Lepiota asperula*, але остання має набагато менші спори до 6 мкм та дрібніші плодові тіла.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника
науково - дослідного відділу
НПП «Гуцульщина»

Відтворення рідкісного виду — сосни кедрової європейської

Українські Карпати вирізняються надзвичайно великою різноманітністю рослинного покриву, значна частина якого є ендемічна, надзвичайно рідкісна та унікальна як для нашої країни, так і для цілого світу. Одними із таких рідкісних рослинних угруповань є деревостани за участю сосни кедрової європейської, які в минулих століттях, на території європейського континенту, практично були вирубані. Зараз сосна кедрова європейська в Україні включена до Червоної книги, а всі її природні рослинні угруповання включені до Зеленої книги. З метою відтворення сосни кедрової європейської на безлісих територіях скельних розсіпів, нами реалізується відповідна науково-дослідна тема. В рамках цієї теми, минулими роками, було заготовлено насіння та вирощені саджанці в закритій кореневій системі.

На території НПП «Гуцульщина» цей вид зростає природньо на вершині г. Лисина Космацька, а на схилах г. Грегит були створені лісові культури в 30-тих роках минулого століття. Ділянка для створення культур була вибрана вдало та повністю відповідала потребам зростан-

ня даного виду в природних умовах, а саме скельні розсіпи яменського пісковику V категорії. На цей час ці культури повністю натуралізувалися, оскільки в них спостерігається явна різновіковість дерев в деревостані, а також фіксується постійний процес відновлення цього виду. А нещодавно працівники науково-дослідного відділу НПП «Гуцульщина», спільно з працівниками державної лісової охорони Космацького лісництва Коломийського надлісництва, здійснили посадку 50-ти саджанців сосни кедрової європейської на скельних розсіпах г. Грегит (в 29 кварталі Космацького лісництва). Всі висаджені саджанці були проточковані програмою Locus та встановлені

GPS-координати кожного деревця з метою подальшого моніторингу за ходом їх росту.

Отже, завдяки науково-дослідним ініціативам, відбувається активне відновлення популяції сосни кедрової європейської в природних умовах. Успішна натуралізація давніх лісових культур та сучасні посадки із застосуванням новітніх технологій GPS-моніторингу свідчать про ефективність заходів з охорони та збереження рідкісної флори. Ці дії мають важливе значення для збереження унікального природного спадку та зміцнення екологічної стабільності Карпатського регіону.

Олег ПОГРІБНИЙ,
начальник науково - дослідного
відділу НПП «Гуцульщина»

Фахівці відділу еколого-освітньої роботи та наукового відділу НПП «Гуцульщина» беруть активну участь у реалізації міжнародного проєкту «Перехід до екотуризму на природоохоронних територіях через тлумачення спадщини», який впроваджується Національним екологічним центром України, спільно з чеськими, словацькими, польськими, угорськими та українськими партнерами, за підтримки Вишеградського фонду. Нещодавно, у межах реалізації проєкту, було організовано низку заходів.

Так, першим із них став освітній тур, що проходив 20–26 березня 2025 року територією Українських Карпат. Учасники відвідали національні природні парки «Гуцульщина», «Вижницький», «Верховинський» та «Карпатський», де ознайомилися з найкращими практиками управління природоохоронними територіями.

Програма туру включала лекції, воркшопи провідних міжнародних експертів з екотуризму та інтерпретації природної й культурної спадщини, аналіз туристичного потенціалу парків та обговорення шляхів його сталого використання, а також зустрічі з представниками національних парків, фахівцями галузі та потенційними роботодавцями. Тур сприяв підготовці молодих спеціалістів до розробки та реалізації власних ініціатив у сфері екотуризму.

Цей захід став важливим кроком у професійному розвитку студентів і молодих фахівців, поглибивши їхнє

розуміння екологічного туризму, природоохоронної діяльності та міжнародної співпраці. Отримані знання учасники зможуть застосувати у власних проєктах в рамках реалізації подальших етапів програми.

Наступним заходом стала весняна сесія «Міжнародної Карпатської школи – 2025», яка проходила 1–4 травня в місті Яремче Івано-Франківської області. У заході взяли участь експерти з Чехії, Польщі, Словаччини, Угорщини та України. Основна мета школи — впровадження наукового підходу для підготовки молоді до післявоєнної відбудови країни та її інтеграції до Європейського Союзу.

Програма сесії передбачала зміцнення партнерства між чотирма національними природними парками, закладами

освіти, розвиток студентської мобільності та поширення практик неформальної освіти серед молоді. У рамках школи працювали дві тематичні секції: «Розвиток туризму на засадах сталості: збереження та охорона спадщини» та «Освіта для сталого розвитку: сучасні виклики й перспективи для України». За результатами роботи видано збірник наукових праць, до якого увійшли і напрацювання фахівців парку, зокрема, у сфері охорони природи, сталого туризму та інтерпретації спадщини.

Таким чином, міжнародний проєкт «Перехід до екотуризму на природоохоронних територіях через тлумачення спадщини» не лише сприяє популяризації сталого туризму та збереженні природної й культурної спадщини, а й створює платформу для міждержавної співпраці, професійного зростання молоді та розвитку місцевих громад. Реалізовані заходи стали вагомим кроком на шляху до впровадження інноваційних підходів в екотуризмі та зміцнення європейських цінностей через охорону довкілля та просвітницьку діяльність.

Подальші етапи проєкту передбачають активну участь молоді у розробці власних ініціатив, поглиблення партнерських зв'язків між країнами-учасницями, а також практичну реалізацію здобутих знань у сфері сталого розвитку.

Ольга ДИМЧЕНКО,
провідний фахівець відділу
еколого-освітньої роботи НПП
«Гуцульщина»

У сучасних умовах природоохоронним установам недостатньо просто виконувати свою роботу, а потрібно активно доносити суспільству свою місію, завдання й досягнення. Для цього необхідна стратегічна комунікація.

«Щоб люди почули ваші слова, треба їм ці слова казати і не один раз» - про це говорилося на тренінгу з комунікації для карпатських установ, який організувало ФЗТ.

Розробка комунікаційних стратегій є одним із запланованих заходів, визначених у 5-річному плані заходів Проєкту організації території. Цей тренінг — перший крок до створення такої стратегії.

Участь у навчанні взяли директори національних природних парків та комунікаційники, які вже працюють або будуть залучені до просування діяльності своїх установ. Під час тренінгу учасники вчилися: визначати комунікаційні цілі та правильно формулювати ключові меседжі (чіткі і зрозумілі

саме для тієї аудиторії, до якої звертаємося); ідентифікувати цільові аудиторії — від школярів до представників місцевого самоврядування; працювати над побудовою планів комунікаційних дій, підбором каналів та інструментів для їх реалізації.

Запрошені експерти з комунікації — Світлана Білінова та Остап Процик — підкреслили важливість чесного й уважного діалогу з різними стейкхолдерами. Діалог — це виклик. Але це також шлях до результату. Бо саме через постійний контакт можна змінювати ставлення до природи, залучати підтримку й розвивати партнерства.

Успішна комунікація для природоохоронної установи — це не про «просування себе», а про змістовне партнерство і побудову спільного майбутнього, у якому природа і громади розвиваються разом.

Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу еколого - освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

Екскурсія - інтерпретація «Дивись, як прокидається весна»

Маршрут проходить мальовничими ділянками заповідної Дубини: розлогими дубовими лісами, буковими масивами, галявинами укріпними барвінком.

Навесні ця стежка стає по-особливому привабливою — саме в цей період тут масово розквітають першоцвіти. Тому їм і присвячена тематика екскурсії.

Тендітні квіти — анемона дібровна, печіночниця, калужниця, примула, фіалка — мов живі мазки пензля, вкривають лісову підстилку різними кольорами весни. Їх поява — це не лише естетичне захоплення, а й важливий екологічний процес.

Першоцвіти відіграють ключову роль у весняних екосистемах, будучи першими джерелами нектару для ранніх комах-запилювачів. Справжнім «фаворитом» серед учасників екскурсії став білоцвіт весняний — елегантна рослина з білосніжними квітками, які виглядають наче дзвіночки. Його рідкісна краса та статус червонокнижної рослини викликали особливе захоплення в дітей.

Екскурсія-інтерпретація «Ди-

вись, як прокидається весна» — це не просто естетичне задоволення, це ще й можливість дізнатися багато нового про весняну природу. Вона вчить нас бачити, слухати і берегти.

Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу еколого - освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

Останніми роками в Україні, зокрема в Карпатському регіоні, набирає популярності такий вид активного відпочинку як джипінг – це узагальнена назва проїзду на транспорті підвищеної прохідності (джипі, квадроциклі, багі, мотоцикли класу ендуро). Хоча цей вид активності сприяє розвитку туризму, він також становить значну загрозу для екосистем, особливо в межах територій природно-заповідного фонду (ПЗФ), які є осередками збереження біорізноманіття. Адже перегони, трофірейди, ралі та поїздки поза дорогами загального користування дедалі частіше проводять в межах лісфонду та ПЗФ. І у результаті так званого джипінгу порушуються вимоги чинного законодавства, виникає загроза шкоди природним комплексам та об'єктам як внаслідок пошкодження ґрунтового покриття, знищення рослин і тварин, деградації ландшафтів, так і від шуму, який є ключовим фактором турбування тварин. Вплив джипінгу на біорізноманіття є масштабним і руйнівним.

Після тривалого суспільного резонансу навколо шкоди, якої завдає джипінг природі, у січні 2025 року Верховна Рада України внесла зміни до Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Так, Закон України

№4188-ІХ, підписаний Президентом 31 січня 2025 року, є важливим кроком у напрямку охорони природно-заповідного фонду України. Закон прямо забороняє проїзд механічних транспортних засобів (джипів, квадроциклів, баггі, ендуро-мотоциклів) в межах територій та об'єктів ПЗФ. Дозволено пересування лише на дорогах загального користування, вулицях населених пунктів, автомобільних дорогах на приватних територіях, а також для службових потреб працівників природоохоронних установ, правоохоронних органів та інших служб.

Водночас, у законі є ряд недоліків, зокрема:

-Відсутні чіткі механізми контролю та моніторингу: закон передбачає заборону, але не має чіткої моделі реалізації контролю – як, ким і з якими ресурсами буде здійснюватись нагляд? Адже у багатьох установах ПЗФ не вистачає персоналу, транспорту і технічного забезпечення (камер спостереження, gps приймачів, навігаторів, smart-систем тощо) для ефективного моніторингу.

-Недостатня деталізація відповідальності: хоча закон забороняє джипінг, він не містить конкретних положень щодо адміністративної або кримінальної відповідальності за порушення цієї заборони. Питання посилення відповідальності розглядається в окремому законопроекті №11309 Про внесення змін до статті 91 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності за порушення правил охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного

фонду, який ще не прийнятий.

-Відсутність просвітницької кампанії: закон не передбачає проведення інформаційно-просвітницьких заходів для підвищення обізнаності громадськості щодо нових обмежень та правил поведінки на територіях ПЗФ.

- Відсутність балансу між охороною природи і розвитком активного туризму: закон повністю ігнорує потенціал регульованого, контрольованого джипінгу як складової пригродницького туризму. Не пропонує альтернативних варіантів, зокрема, зонування чи створення спеціальних трас для джипінгу поза межами ПЗФ, що могло б зменшити тиск як на природоохоронні території, так і на інші, водночас не знищуючи галузь, яка приносить дохід населенню.

Закон України №4188-ІХ – це безумовно позитивний крок до збереження екологічної спадщини, однак, він потребує деяких практичних рекомендацій для вдосконалення, які можуть допомогти посилити його ефективність, зменшити ризики зловживань та врахувати інтереси місцевих громад, туристичної галузі й екологів.

Серед таких рекомендацій слід виділити наступні:

-Розробити законодавчо врегульовану систему легальних маршрутів для позашляхового туризму поза межами територій ПЗФ. Створити реєстр «зонованих трас» для джипінгу, квадроциклів тощо на деградованих, рекреаційно придатних територіях, не пов'язаних з ПЗФ. Передбачити екологічну експертизу таких маршрутів та їх погодження з місцевими громадами, екоорганізаціями. Таке рішення дозволить легалізувати джипінг у безпечних формах, зберігаючи

природоохоронний режим на цінних територіях.

-Вдосконалити механізми контролю та посилити відповідальність для організаторів порушень.

- Запровадити інформаційно-просвітницькі кампанії. Зокрема, встановлювати інформаційні стенди, розробляти онлайн-мапи, GPS-навігацію, що інформують про заборонені території; організувати навчальні семінари для туроператорів, гідів, місцевого населення; розвивати просвітницькі кампанії у соцмережах тощо.

-Передбачити економічні механізми підтримки місцевих громад. Наприклад, надавати гранти на розвиток альтернативних форм туризму: піший, вело, кінний, екоекскурсії, кемпінги. Стимулювати розвиток туристичної інфраструктури (стежки, гіді, онлайн-мапи) з урахуванням екологічної безпеки.

Отже, норми Закону України №4188-ІХ дозволяють обмежити руйнівний вплив позашляхової техніки на природу. Проте, для досягнення повноцінного ефекту цього законодавчого кроку необхідно усунути наявні прогалини: удосконалити систему моніторингу, конкретизувати відповідальність за порушення, залучити громади до екопросвітницьких заходів, розробити легальні маршрути поза межами територій ПЗФ і запропонувати альтернативи активному туризму. Лише завдяки комплексному підходу вдасться ефективно поєднати екологічні цілі із розвитком місцевих територій.

Надія КОПЕР,
начальник відділу рекреації
НПП «Гуцульщина»

Природа Карпат — не лише джерело краси, а й простір для відновлення, гармонії та натхнення. З кожним роком, особливо в умовах сучасних викликів, попит на рекреаційні послуги в межах НПП «Гуцульщина» стабільно зростає.

У відповідь на це працівники парку докладають чимало зусиль, аби забезпечити комфортні та безпечні умови для відпочинку на природі. Зокрема, ми активно:

- облаштовуємо інфраструктуру (альтанки, стенди, поручні, місця для розведення вогнища, лавки тощо),
- проводимо благоустрій маршрутів і рекреаційних локацій (прибирання, екологіки, оновлення знакування),
- оновлюємо інформаційні та природоохоронні стенди.
- налагоджуємо співпрацю з суб'єктами туристичної діяльності: власниками садиб, гідями, громадськими ініціативами.
- надаємо інформаційні послуги туристам: консультуємо, рекомендуємо маршрути, поширюємо еко-пам'ятки;
- проводимо екскурсії, організовуємо тематичні заходи, майстер-класи та екоуроки,
- залучаємо молодь і громади до пізнання та збереження природи Гуцульщини.

Так, цього сезону вже здійснено ряд зазначених заходів:

- оновлено 12 природоохоронних стендів уздовж доріг Косів – Пістинь та Косів – Кути;
- проведено благоустрій маршруту «До оглядового майданчику на горі Острій» (встановлено нові лавки, стенди, прибрано сміття);
- дооблаштовано кінний маршрут Дубиною (відремонтовано місток, розчищено дорогу);
- створено нові рекреаційні ділянки біля с. Шешори з альтанкою, лавочками, вказівниками тощо;
- облаштовано поручні на початку маршруту до полонини Росохата;
- встановлено інформаційний стенд та лавочки на екостежці «На гору Михалків»;
- проведено благоустрій рекреаційної ділянки біля адмінкорпусу Парку (встановлено новий мангал, лавочку, пофарбовано фотозону).

Відпочинок на природі — це не просто дозвілля, це спосіб підтримати своє здоров'я, зменшити стрес, зміцнити зв'язок із довкіллям і водночас — усвідомити потребу його берегти.

Будьмо свідомими мандрівниками:

- не смітимо;
- не розводьмо багаття;
- не шкодьмо тому, що не створили.

Юлія СТРИНАДЮК,
заступник начальника
відділу рекреації
НПП «Гуцульщина»

9 травня в Маєтку Святого Миколая відбувся День відкритих дверей, приурочений до свята Перенесення мощів Святителя Миколая з Мир Лікійських до міста Барі.

Гості мали змогу відвідати екскурсію Маєтком, де їх зустрічав сам Миколай – щирий, добрий і завжди з відкритим серцем. Дорослі й діти залюбки спілкувалися з ним, фотографувалися, а ще – ділилися своїми мріями.

Частиною святкового дня стали майстер-класи. Під керівництвом працівників Маєтку учасники виготовляли ангелів-оберегів, вкладаючи у кожну деталь частинку душі. А особливою родзинкою став майстер-

клас із писанкарства. У затишній залі запанувала атмосфера тиші й натхнення: учасники вчилися розписувати писанки за традиційною технікою з воском і барвниками. Майстриня розповіла про символіку кольорів та орнаментів – кожна лінія має значення, кожна писанка – свою історію.

Цей день став справжнім святом для серця – з теплими розмовами, творчістю, щирими усмішками й вірою в добро.

Маєток Святого Миколая завжди радо зустрічає гостей!

Василь ПАВЛЮК,
начальник РВВ ЕПЦ
«Маєток Святого Миколая»
НПП «Гуцульщина»

Дзвіночки пам'яті — «голоси дітей», життя яких забрала війна

4 червня вся Україна вже вп'яте відзначила День пам'яті дітей, які загинули внаслідок російської агресії проти України.

Жахіття війни сповна торкнулося не лише дорослих, але й маленьких українців. На превеликий жаль, з кожним роком воєнних дій кількість постраждалих дітей невинно зростає. Пам'ять кожної безневинної дитини – жертви російської агресії – має бути гідно вшановано в Україні.

Тому, працівники Національного природного парку «Гуцульщина», спільно із Косівською районною військовою адміністрацією, долучилися до Всеукраїнської акції «Голоси дітей», ініційованої Оленою Зеленською. Саме в цей скорботний день до Маєтку Святого Миколая запросили дітей з прифронтових територій України, які відпочивали в одному із оздоровчих закладів Косівського рай-

ону.

Тут, в мальовничому передгір'ї Українських Карпат росте сакура – дерево пам'яті про дітей, яким не судилося вирости і змужніти, бо їх вбила країна-агресорка. Цьогоріч весною молода сакура рясно вкрилася яскраво-рожевим цвітом, ніби посмішками дітей, що ангелами злітають в небеса. А 4 червня на дереві знову мелодійним передзвоном загомоніли дзвіночки, нагадуючи про дитячі голоси, які веселим щebetом вже ніколи не потішать своїх рідних.

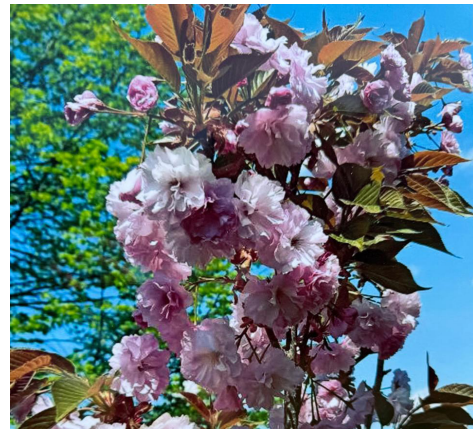
У цей день в Маєтку Святого Миколая відбулася панахида за спокій душ маленьких українців, чие життя забрала війна. Поминальну молитву відслужили отці-декани Петро Дяків, Іван Близнюк та Роман Іванюлик. Разом зі священниками молилися голова Косівської районної військової адміністрації Василь Жмендак, ди-

ректор НПП «Гуцульщина» Юрій Стефурак, начальник служби у справах дітей Косівської районної військової адміністрації Андрій Лаврук, діти, працівники Парку та райдержадміністрації. Крім того, всі присутні мали можливість почепити дзвоники на дерево пам'яті, побувати на екскурсії в Маєтку та взяти участь у майстер-класі з виготовлення ангела-оберега.

Схиляємо голови в скорботі й пам'ятаємо про кожне маленьке серце загблих українця і україночки. Відібрані, скалічені життя наших дітей – це незгоєні довічні рани України.

Не забудемо жодну жертву, не пробачимо ворогові, бережемо світлу пам'ять про кожну дитину!

Василь ПАВЛЮК,
начальник РВВ ЕПЦ
«Маєток Святого Миколая»
НПП «Гуцульщина»

Національний природний парк «Гуцульщина» є не лише осередком унікальної природи, але й прикладом сталого природокористування та дбайливого ставлення до довкілля. Одним із важливих напрямків його діяльності є відновлення та збагачення лісових екосистем, зокрема, через акції з посадки лісу. Адже ліси у природі виконують різноманітні функції: регулюють водний баланс регіону; запобігають зсувам і паводкам; слугують домівкою для сотень видів флори й фауни; відіграють важливу роль у зменшенні наслідків змін клімату.

З огляду на зазначене, у 2021 році Президент України

підписав Указ № 228/2021 «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів», що дав старт масштабній екологічній ініціативі «Зелена країна». Її мета — за 10 років збільшити площу лісів в Україні на 1 мільйон гектарів. НПП «Гуцульщина» активно долучився до реалізації цієї ініціативи, здійснюючи посадки лісу на територіях, що потребують лісовідновлення.

У весняний період, коли ґрунт найбільш сприятливий для висадки, працівники парку разом із представниками Косівської районної державної адміністрації висадили 500 шт. молодих саджанців ялини європейської та бука лісового.

При цьому враховувалися природні умови місцевості, зокрема висота над рівнем моря, тип ґрунту та кліматичні особливості.

Посадка лісу — це не просто збільшення кількості дерев, а інвестиція у здорове довкілля, стабільний клімат та безпечне майбутнє наступних поколінь. Кожен саджанець, посаджений сьогодні, завтра стане частиною великого зеленого щита, що оберігає нашу країну.

Андрій МАТІЙЧУК,
начальник відділу ДО ПЗФ
НПП «Гуцульщина»

Волонтерська діяльність НПП «Гуцульщина»

Четвертий рік триває важка, кривава повномасштабна війна, в якій російська недоімперія намагається знищити нашу державність, нашу націю і взяти під контроль територію України. Українці всіма силами героїчно боронять свою землю на фронті і підтримують своє військо в тилу. З початку повномасштабної війни в лавах ЗСУ, в 102 окремій бригаді територіальної оборони імені полковника Дмитра Вітовського, служить майстер з охорони природи Косівського ПНДВ Олександр Шевчук. А Юрій Кушнірчук, після отриманого важкого поранення під час військової служби в рядах 3-ї окремої штурмової бригади та реабілітації, працює інспектором 2 категорії Шешорського ПНДВ.

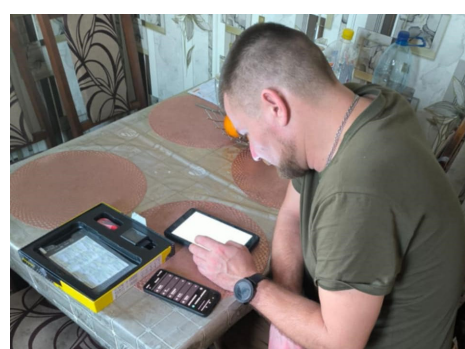
Працівники НПП «Гуцульщина» від початку війни також не стоять осторонь і постійно допомагають українському війську. Ми з вами збирали матеріали для окопних свічок і маскувальних сіток, медикаменти, одяг і постільну білизну для поранених тощо. У співпраці з волонтерами, зокрема

косів'янкою Лорною Ніжиною, долучалися до придбання для наших захисників одягу, взуття, амуніції, павербанків, кабелів, генераторів, зарядних станцій, ФПВ-дронів, коліс, інструментів та запчастин для ремонту військової техніки, ноутбуків, планшетів...

Комусь тут у тихому та спокійному тилловому Косові здається, що він «дуже втопився» від війни, але війна триває і Сили оборони продовжують самовіддано боронити нашу землю, наші домівки, наших рідних, а клятий ворог лиш очікує, коли ж без нашої допомоги втомиться Військо. Тому ми маємо конвертувати нашу «втому» і нашу ненависть до ворога в донати, підтримувати волонтерські збори з усіх сил і до глибини своєї власної кишені допомагати нашим воїнам.

Слава Україні! Героям Слава!

Оксана МИКИТКА,
провідний бухгалтер
відділу БО та ФЗ
НПП «Гуцульщина»

Gentiana acaulis L.

Багаторічна трав'яниста рослина з горизонтальними та висхідними, добре розгалуженими кореневищами і мичкуватою кореневою системою.

Листки зібрані в прикореневу розетку, сидячі, довгасто-еліптичної форми, з цілими краями, загострені до основи та з округлою верхівкою, гладенькі.

Стебла прямостоячі, поодинокі, заввишки 5–10 см (до 15 см у період плодоношення), несуть одну пару невеликих листків, які зрослися при основі, і завершуються великою поодинокі квіткою.

Чашечка зрослолиста, з п'ятьма зубцями. Віночок лійкоподібно-дзвонуватий, з трубкою, довжиною 3–5 см і коротким відгином, темно-синього кольору.

Плід – коробочка. Цвіте з травня до серпня, плодоносить у липні – серпні.

Розмножується переважно вегетативно,

насіньове розмноження трапляється рідко.

Росте на скелях, гірських луках у субальпійському та альпійському поясах, як виняток, дуже рідко трапляється на галявинах серед лісів Карпат (околиці смт Ясіня та на Лютянській голиці).

Включений до Червоної книги України із статусом «вразливий». Реліктовий вид з диз'юнктивним ареалом.

Поширення в Україні: Чорногора, Свидовець, Мармарош, Чивчини, Горгани та Бескиди.

Місцезростання в НПП «Гуцульщина»: окол. с. Баня Березів, г. Штовба; пол. Рижі (с. Космач).

Вітаємо ювілярів НПП «Гуцульщина»

Кулешір Орест Михайлович з 70-річчям

Пецюк Василь Миколайович з 65-річчям
Кіщук Василь Васильович

Петричук Ольга Василівна з 55-річчям

Боринська Мар'яна Петрівна з 50-річчям
Братівник Валерій Михайлович

Засновник і видавець НПП «Гуцульщина»
Свідоцтво про державну реєстрацію
ІФ №512 від 12.03.2004 року
Наша адреса:
вул. Дружби, 84 м. Косів
Івано-Франківська область;
тел./факс (03478) 2-37-09

Вісник засновано 27 вересня 2002 року
Видруковано
Шеф-редактор
Юрій Стефурак
Редактори
Любомир Держипільський
Надія Копер
Комп'ютерний дизайн та верстка
Ольга Димченко

Офіційний сайт НПП «Гуцульщина»
<https://hutsulshchyna-park.in.ua/>
Слідкуйте за нашими оновленнями:
www.facebook.com/npp.guzulshchyna/
Автори фотографій:
Міндовкілля, Оля Лікунова для ФЗТ
Україна, НЕЦУ, працівників НПП
«Гуцульщина»